

doc. Markéta Štefková, PhD.

Bratislava, 25. 06. 2011

ANOTÁCIA K ŠTÚDIU

Beethoven a Hummel: dva spôsoby rozvíjania Mozartovho odkazu

Úvod (1. časť)

Zámerom autorky je poukázať na to, že klavírne koncerty bratislavského rodáka a Mozartovho žiaka Johanna Nepomuka Hummela (1778-1837) sú rovnako významným mostom ku klavírnym koncertom skladateľov romantickej generácie ako Beethovenove. Po smrti Mozarta, ktorý koncert doviedol ku klasickej dokonalosti, sa vývoj klavírneho koncertu uberal viacerými cestami, pričom za „najprogressívnejšiu“ líniu býva považované smerovanie k symfonickému koncertu stotožňované s Beethovenom. Beethoven je bezpochyby zavŕšením tvorby Haydna a Mozarta a najvýznamnejším mostom k hudbe 19. storočia pokiaľ ide o žáner symfónie, sláčikového kvarteta a klavírnej sonáty; situácia v oblasti klavírneho koncertu je však zložitejšia. Až do konca 19. storočia kvantitatívne dominujúcou líniou boli skôr virtuózne-brilantné koncerty, ktorú reprezentoval aj Hummel.

Po vymedzení charakteristických znakov Mozartových a Beethovenových klavírných koncertov autorka charakterizuje rozdiel medzi symfonickým a virtuózne-brilantným koncertom a objasňuje sociálne a kultúrne podmienky a okolnosti uvádzania koncertov virtuózov v prvej polovici 19. storočia, ktoré boli ústrednou formou pestovania inštrumentálnej hudby. Tento vývoj priniesol určité vyhrotenie medzi vkusom publika, ktoré vyhľadávalo zábavnú virtuozitu a zámermi skladateľov, ktorí boli orientovaní na dosiahnutie vyšších umeleckých hodnôt. Autorka mapuje reflexiu týchto fenoménov a poukazuje na rezervované postoje voči aspektu virtuozity v koncertoch raného 19. storočia, v ktorých je možné pozorovať analógie s reflexiou opernej tvorby tohto obdobia. Načrtáva aj ďalšie charakteristické vývinové tendencie klavírných koncertov v 19. storočí ako inšpirácie ideálmi bel canto a vtedajšej opernej tvorby, tendencie k prepájaniu jednotlivých častí a pod.

Následne sa sústreďí na Hummelove klavírne koncerty a približuje ich genézu od raných diel bezprostredne nadväzujúcich na Mozarta cez beethovenovsky ladený a inšpirovaný Koncert E dur op. 100 (1814) k Hummelovým opusom a mol op. 85 (1816) a h mol op. 89 (1819) s originálnymi štýlistickými inováciami v oblasti formy, sadzby, ornamentácie a pod. Poukazuje na to, že Hummel síce významne vystupňoval brilanciu, nie však jednostranne na úkor orchestra, ktorý je traktovaný inštrumentačne nápadito a virtuózne. Po vymedzení podstaty Hummelových štýlistických inovácií poukazuje autorka na to, že op. 85 sa stal vzorovým dielom, kanonizovaným modelom, v ktorom ako sólista musel obstáť každý, kto mal záujem o dráhu klavírneho virtuóza - už v detskom veku s ním debutovali Chopin, Liszt, Schumann a desiatky ďalších skladateľov - virtuózov tohto obdobia. Súčasne sa Hummelove op. 85 a 89 stali bezprostredným kompozično-štýlovým východiskom diel nasledujúcej skladateľskej generácie, čo autorka demonštruje radom porovnávacích analýz. V závere objasňuje príčiny dočasného ochabnutia záujmu o Hummelove klavírne koncerty a vyzýva k zmene pohľadu na význam tejto oblasti jeho tvorby.